

LAURA GERŽOTAITĒ

Lietuvių kalbos institutas
 l.gerzotaite@gmail.com

Punsko apylinkių šnektų ploto kitimo dinamika

Šio pranešimo objektas – Punsco apylinkių lietuvių kalbos plotas Lenkijos Respublikoje.

Taikant interviu (laisvo pokalbio) metodą 2014–2015 m. ekspedicijų metu apklausta per 50 vietos gyventojų, įrašyta per 90 valandų tarmių garso įrašų iš didžiosios dalies Punsco apylinkių vietovių¹. 2015 m. vasarą tarmių medžiagos rinkimas dar bus tęsiamas².

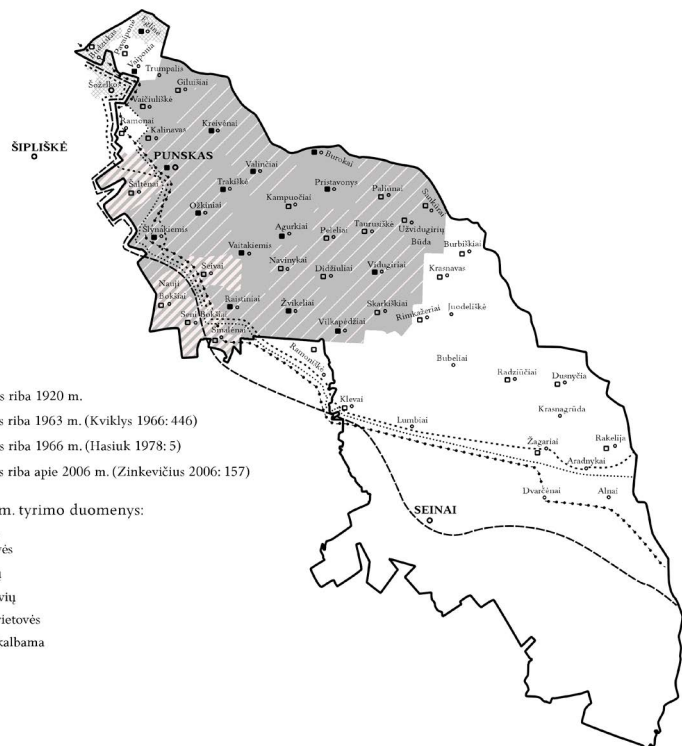
Sukauptų įrašų per klausos metu suregistruotos pateikėjų žinios apie ankstesnę ir dabartinę jų gimtųjų, gyvenamųjų ir greta esančių kaimų padėtį, taigi galima aptarti dabartinę ne tik tirtą, bet ir dar neapklauto vietovių ploto, patenkančio į likusią Punsco ir nedidelę Šipliškės valsčiaus dalį, situaciją (žr. pav.).

Naujausia Punsco apylinkių šnektų plote surinkta medžiaga palyginta su ankstesnių tyrimų rezultatais (žr. pav.). Iš žemėlapis (žr. pav.) matyti, kad ne tik lietuvišku laikytas Punsco valsčiaus pietinis pakraštys ties Šlynaikiemiu, Žvikeliais po truputį slavėja.

Valsčiaus ploto viduryje buvusių dvarų teritorijoje esančiuose Ožkinių, Pelelių, taip pat iš seno lietuviškuose Valinčių, Vidugirių, Navinykų kaimuose lenkų kalbos įtaka taip pat pastebima. Tik lietuviškais teblaikytini vos keli valsčiaus vidurio ir pietryčių kaimai: Agurkiai, Burokai, Didžiuliai, Kampuočiai, Pristavonys.

Lietuviškai kalbančių mažai belikę šiaurinėje ir šiaurės vakarinėje Punsco valsčiaus dalyje. Visai lietuvių šiuo metu nėra gretimose Šipliškės valsčiaus Eglinės, Soželkų, Budzisko apylinkėse.

Taigi, nors lietuviškai šiuo metu dar kalbama beveik visame Punsco apylinkių šnektų plote, didesniu ar mažesniu laipsniu lenkų kalba yra paveikusi jį visą.

Pav. Punsco valsčiaus apylinkių žemėlapis

¹ Ekspedicijos vykdytos pagal Lietuvos mokslo tarybos administruojamą projektą „Lietuvos tarmių kaita XXI a. pradžioje: Punsco apylinkių šnektos“ (kodas LIT-8-85). Projekto vadovė dr. Asta Leskauskaitė. Ekspedicijų dalyvės: Asta Leskauskaitė, Danguolė Mikulėnienė, Vilija Ragaišienė, Nijolė Birgelienė, Laura Geržotaitė.

² Kol kas dar neapklauti Seinų valsčiui priklausančių lietuviškų kaimų gyventojai, todėl rezultatai apie dabartinę šio ploto situaciją bus paskelbti projektui pasibaigus.